Zhytomyr Ivan Franko State University Journal.
Philosophical Sciences. Vol. 2 (100)

Вісник Житомирського державного
університету імені Івана Франка.
Філософські науки. Вип. 2 (100)

ISSN: 2663-7650

УДК 2-46:364.04(477)
DOI 10.35433/PhilosophicalSciences.2(100).2026.56-64

ПАРАФІЯЛЬНА ГРОМАДА ЯК ГУМАНІТАРНИЙ ХАБ ПІДТРИМКИ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ : ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІАЛЬНОГО СЛУЖІННЯ ЦЕРКВИ В УМОВАХ ВІЙНИ

В. Ф. Чорниш*

У статті здійснено дослідження процесів трансформації соціального служіння християнських церковних громад в Україні в умовах повномасштабного російського вторгнення. Обґрунтовано актуальність теми, зумовлену масштабною гуманітарною кризою та найбільшим у сучасній Європі переміщенням населення. Мета дослідження полягає у з'ясуванні закономірностей перетворення локальних парафіяльних громад на багатофункціональні гуманітарні хаби як новітньої моделі церковної присутності та практичного служіння в умовах війни. Проаналізовано еволюцію церковної діяльності від ситуативних ініціатив екстренного реагування до системних практик дияконії та довгострокових соціальних рішень. Наголошено, що інтеграція та суб'єктивне благополуччя внутрішньо переміщених осіб (ВПО) вимагають не лише матеріальної підтримки, а й психосоціальної адаптації та душпастирського супроводу, що суттєво актуалізує суспільну роль релігійних інституцій. Розкрито ключові конфесійні моделі функціонування парафіяльних хабів: 1) мережева модель комплексної дияконії УГКЦ (БФ "Карітас України", прихисток "Іскра любові" Стрийської єпархії, ініціатива "Руки Ісуса" у Львові); 2) модель низової самоорганізації громадянського суспільства на базі церковного простору в ПЦУ (хаб "Доброго ранку, ми з Маріуполя" у Дніпрі під опікою Донецької єпархії, де самі ВПО стають суб'єктами допомоги); 3) розгалужена мережева та логістична модель протестантських спільнот ("Центри турботи" / We Care Centers ВСЦ ЄХБ, гуманітарні та медичні проєкти київської церкви "Еммануїл"). Доведено, що сучасна парафія дедалі частіше виступає не лише місцем богослужіння, а й простором консолідації громади, координації гуманітарних ресурсів, взаємодії з міжнародними благодійними організаціями, органами місцевого самоврядування та волонтерськими спільнотами. Запропонований аналіз дозволяє розглядати гуманітарні хаби як нову форму реалізації соціальної місії церкви, що поєднує богословські засади дияконії із сучасними механізмами громадянської самоорганізації.

Ключові слова: *соціальне служіння Церкви; парафіяльна громада; гуманітарний хаб; внутрішньо переміщені особи; російсько-українська війна.*

* Чорниш Василь / Chornysh Vasyl, аспірант кафедри філософії та культурології (Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна)
chornysh.vasyl@chnu.edu.ua
ORCID: 0009-0000-7706-7404

Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Philosophical Sciences. Vol. 2 (100), 2026
Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки. Вип. 2 (100), 2026

A PARICH COMMUNITY AS A HUMANITARIN HUB FOR SUPPORTING INTERNALLY DISPLACEED PERSONS: TRANSFORMATION OF THE CHURCH'S SOCIAL MINISTRY IN TIMES OF WAR

V. F. Chornysh

The article provides a comprehensive study of the transformation processes of the social ministry of Christian church communities in Ukraine amid the full-scale Russian invasion. The relevance of the research is substantiated by the large-scale humanitarian crisis and the largest population displacement in contemporary Europe. The aim of the research is to identify the patterns of transformation of local parish communities into multifunctional humanitarian hubs as a new model of ecclesial presence and practical ministry in wartime conditions. The article analyzes the evolution of church activities from situational emergency response initiatives to systematic practices of diaconia and long-term social solutions. It is emphasized that the integration and subjective well-being of internally displaced persons (IDPs) require not only material assistance but also psychosocial adaptation and pastoral care, which significantly enhances the social role of religious institutions. It identifies the key confessional models of parish-based humanitarian hubs: (1) the network model of comprehensive diaconal ministry of the Ukrainian Greek Catholic Church (Caritas Ukraine Charitable Foundation, the "Spark of Love" shelter of the Stryi Eparchy, and the "Hands of Jesus" initiative in Lviv); (2) the grassroots civil society self-organization model based on ecclesial space within the Orthodox Church of Ukraine (the "Good Morning, We Are from Mariupol" hub in Dnipro, supported by the Donetsk Eparchy, where internally displaced persons themselves become active agents of assistance); (3) the extensive network and logistical model of Protestant communities ("We Care Centers" of the All-Ukrainian Union of Churches of Evangelical Christian Baptists, as well as humanitarian and medical projects of Emmanuel Church in Kyiv). The study demonstrates that the contemporary parish increasingly functions not only as a place of worship but also as a space for community consolidation, humanitarian resource coordination, cooperation with international charitable organizations, local authorities, and volunteer networks. The proposed analysis allows humanitarian hubs to be understood as a new form of implementing the Church's social mission, combining the theological foundations of diaconia with contemporary mechanisms of civic self-organization.

***Keywords**: Church social ministry; parish community; humanitarian hub; internally displaced persons; Russian-Ukrainian war.*

Постановка наукової проблеми. Російсько-українська війна значно вплинула на різні сфери суспільного життя, спричинивши масштабну гуманітарну кризу. Очевидно, що церква не лишилася осторонь цих процесів. Більше того, вона стала одним із тих соціальних інститутів, які швидко трансформувалися й тепер відіграють важливу роль у допомозі під час трагічних обставин і кризових ситуацій. Церкви стали центрами волонтерства й громадянської стійкості, де, окрім традиційної духовної підтримки, здійснюється вирішення багатьох практичних проблем. Це особливо нагально для вразливих груп населення, до яких відносяться родини ветеранів, люди похилого віку, внутрішньо переміщені особи та інші. Це надзвичайно злободенна проблема для України, яка нині переживає найбільшу кризу переміщення населення, і це водночас – найбільша кількість переміщених осіб в Європі за такий короткий проміжок часу. При цьому дослідження свідчать, що рівень благополуччя ВПО не вимірюється лише матеріальними потребами, задоволення яких не обов'язково забезпечує високий рівень благополуччя, про що свідчать опитування [12]. Не менш важливим є інтеграція у громаду та психологічна підтримка, а це якраз ті сфери, в яких церковні громади можуть відігравати значну роль.

У цьому плані досвід України є унікальним, оскільки свідчить, що церкви можуть демонструвати

справжню консолідацію, суспільну солідарність й ефективність у взаємодії на багатьох рівнях: з релігійними організаціями різного типу, органами місцевого самоврядування, міжнародними донорами, волонтерськими мережами тощо. При цьому якщо спочатку це були стихійні й одноразові акції, то невдовзі вони перетворилися на алгоритм взаємодії на постійній основі. Сьогодні багато парафій на постійній основі стали центрами розподілу гуманітарної допомоги, пропонують послуги психологічної підтримки, мають тимчасові прихистки тощо. При цьому важливо, що ця гуманітарна місія здійснюється незалежно від конфесійної приналежності того, хто потребує допомоги.

Наукове осмислення цього досвіду вкрай необхідне, оскільки дозволить розкрити внутрішні закономірності перетворення Церков на гуманітарні хаби, що є важливим з огляду на безпекові виклики сьогодення й можливість запозичення українського досвіду для інших кризових регіонів світу. Крім цього, це важливо з практичної точки зору, оскільки аналіз конкретних кейсів дозволить поділитися досвідом та вдосконалити цю взаємодію, посиливши загальнонаціональну систему стійкості та гуманітарну безпеку нашої країни в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема внутрішньо переміщених осіб дуже близька проблемі біженців, з якою різні країни стикалися вже неодноразово. І часто в її розв'язанні брали участь організації, так чи інакше пов'язані з церквою. В англомовних публікаціях існує спеціальний термін для позначення релігійних організацій, які поєднують духовну місію з соціальною діяльністю. Це т. зв. FBO – faith-based organizations, і один із важливих напрямів їхньої діяльності – робота з біженцями. Є низка публікацій, присвячена стратегіям цієї роботи й особливостям у порівнянні зі світськими організаціями у різних країнах: Великобританії [14], США [11], Німеччині [10] та ін.

Від початку повномасштабного вторгнення в Україні з'явилися численні публікації, присвячені окремим напрямам діяльності церкви. Так, вже добре описаний феномен капеланства, непогано вивчена діяльність окремих благодійних організацій, що діють на базі церков (як, наприклад, "Карітас") або основні напрями трансформації соціального служіння церкви під час війни. Водночас комплексних публікацій, які були б присвячені такому напряму, як підтримка внутрішньо переміщених осіб, поки що немає. Є розрізнені публікації, автори яких торкаються деяких окремих проблем. Так, І. Горохолінська окреслює основні напрями соціального служіння церков, що були актуалізовані під час війни: просвіта в медіа, гуманітарна та психологічна підтримка, соціально значуща церковна дипломатія, капеланство [6: 12]. П. Малик перераховує основні види допомоги ВПО, що надавалися з боку Української Церкви Християн Віри Євангельської: тимчасове житло, соціальна їжа, душпастирська, матеріальна та медична допомога, організація дозвілля для дітей [6: 57]. Р. Дідух пише про трансформації соціальної діяльності парафій в останні роки, констатуючи: "Кульмінацією суспільної благодійності стали церковні парафії, що є тепер центрами соціальної допомоги" [2: 58]. Утім, науковця більше цікавить ширший глобалізаційний контекст, аніж безпосередньо роки російсько-української війни.

Дослідженням, що безпосередньо стосується нашої теми, є розвідка М. Елліота щодо допомоги українським біженцями з боку протестантських громад [9]. Утім, і воно не зовсім відповідає нашій тематиці, оскільки, по-перше, тут йдеться про людей, що змінили місце проживання (тобто охоплює як ВПО, так й емігрантів), по-друге, стаття написана за матеріалами лише 2022-го року, і, по-третє, тут аналізується лише протестантський контекст.

Отже, проблематика нашої статті безпосередньо ще не привертала увагу науковців.

Метою статті є дослідження трансформації соціальної ролі християнських церковних громад України в умовах повномасштабної війни через аналіз формування парафіяльних гуманітарних хабів як нової моделі церковного служіння, суспільної присутності та підтримки внутрішньо переміщених осіб.

Методологія дослідження є міждисциплінарною. Насамперед ми використовуємо інституційний підхід, який дозволяє розглянути інституційні трансформації релігійних спільнот у часи криз, і парафія аналізується нами як один із соціальних інститутів, що виразно змінюється у часи війни, демонструючи перехід від літургійно-пастирського осередку до центру соціальної підтримки й допомоги. З ним тісно пов'язаний соціологічний підхід до вивчення релігії, який дозволяє простежити зміну суспільної ролі церкви через практики підтримки ВПО. Використано також метод кейс-аналізу, оскільки працюємо з конкретними прикладами змін парафіяльних спільнот різних християнських деномінацій. Важливим постає й порівняльний метод, він дав змогу виявити специфіку кожної деномінації, розглядаючи її на тлі інших.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням результатів. З початком російсько-української війни до традиційних душпастирських функцій Церкви додалися соціальні, значення яких постійно зростало, особливо після повномасштабного вторгнення. Згідно з даними опитування, проведеного Центром Разумкова у 2025 році, провідною функцією Церкви респонденти вважають соціальну (30 %), при цьому 59 % вважають психологічну допомогу одним із найважливіших видів соціального служіння, 46 % називає таким захист вразливих груп населення, а 21 % – допомогу внутрішньо переміщеним особам [13: 17, 18]. Наведена статистика говорить сама за себе. Війна стала тим чинником, що зробив парафіяльну спільноту тим першим осередком допомоги, який здатний швидко забезпечувати базові проблеми ВПО – у житлі, їжі, забезпеченні одягом тощо й сприяти соціальній інтеграції. Це призвело до формування нової форми соціальної присутності церкви – парафії як гуманітарного хабу, який водночас виконує багато функцій. Зрозуміло, що зазвичай найбільш нагальної допомоги потребують особи, котрі що змушені були покинуті свої місця проживання, тому допомога цій категорії населення стала пріоритетною. "Першочерговим завданням соціального служіння Церкви в умовах російської військової агресії проти України має стати сприяння захисту внутрішньо переміщених осіб" [2: 59]. При цьому Україна демонструє унікальну стратегію. Якщо західні FBO (faith-based organizations) часто представляють собою професійні бюрократизовані фонди, то вітчизняні парафіяльні хаби поєднують інституційні ресурси з гнучкістю волонтерського самоврядування та безпосереднім душпастирським супроводом.

Одним із найбільш показових прикладів допомоги ВПО може бути мережа "Карітас" (Caritas Ukraine), яка діє у різних регіонах України. Вона швидко масштабувала свою діяльність та переформатувала її – від традиційної благодійності до комплексної гуманітарної підтримки. Вже у перші місяці війни ними було облаштовано десятки шелтерів, де люди мали можливість не лише проживати, а й отримувати їжу та психологічну допомогу (яка часто була настільки ж важливою, як і базові потреби). Показовим є розвиток "Карітас" в окремих єпархіях, які продемонстрували особливо високу ефективність у справі допомоги ВПО (далі ми подаємо конкретні кейси).

Сьогодні, коли стало очевидним, що війна перейшла у тривалу фазу, "Карітас" змінює алгоритм допомоги й здійснює перехід від її екстренних форм до довготривалих. Так, наприклад, для Західного регіону тут одним з ключових пріоритетів проголошено вирішення проблеми житла для ВПО. Якщо раніше

швидким тимчасовим рішенням було поселення у колективних центрах, то тепер потрібно забезпечити кращі умови проживання, аби уникнути повторного переміщення людей. Відповідно організація зараз займається проведенням ремонтних робіт або надає допомогу в оренді житла [3]. Відтак "Карітас" стає прикладом нової тенденції довготривалої церковної присутності, коли парафії стають багатовекторними спільнотами, здатними системно надавати допомогу.

Для Української греко-католицької церкви соціальне служіння завжди було пов'язано з концепцією дияконії, що передбачає не просто благодійність (надання матеріальної допомоги), а й є ширшим поняттям, що включає в себе психологічний та духовний супровід, захист людської гідності, інтеграцію в громаду тощо. Алгоритм дій тут – не просто "допомогти людині у потребі", але ширше – "супроводжувати людину у процесі відновлення". Так, Стрийська єпархія УГКЦ за підтримки "Карітасі" з 2022 р. відкрила прихисток "Іскра любові", що став домівкою для родин з Півдня й Сходу нашої країни. Тут також функціонує "Простір, дружній до дітей", основна мета якого – подарувати дітям ВПО щасливі спогади й хвилі безтурботного дитинства. Простір щодня, крім неділі, пропонує різні активності – ігри, екскурсії, спортивно-оздоровчі-табори, підтримку дитячого психолога тощо. Для дорослих працює кризовий центр, в якому юристи та кризові менеджери надають безоплатну допомогу для вирішення широкого спектру проблем: тут можна отримати допомогу у проживанні, працевлаштуванні, відновленні документів, виїзді за кордон тощо [1].

Парафія Вознесіння Господнього у Львові започаткувала ініціативу "Руки Ісуса", яка забезпечує ВПО готовими продуктами харчування. Ініціатива є репрезентативною, оскільки вона демонструє, наскільки ефективним може бути консолідована співпраця на різних рівнях. Так, завдяки навчанню у "Школі волонтера" спільнота змогла написати проєктну заявку та виграти грант, завдяки якому, у свою чергу, закупити кухонне обладнання, а після об'єднання з монастирем "Згромадження сестер святого священномученика Йосафата" – розширити асортимент готової продукції та збільшити обсяги її виготовлення [5]. Нині реалізації цієї ініціативи сприяє також донорство іноземних меценатів. Це хороший приклад взаємодії та взаємопідтримки на різних рівнях.

Православна Церква України (ПЦУ) з перших днів війни активно включилася в допомогу різним категоріям людей у потребах, серед яких і допомога ВПО. З перших днів війни активно включилася в допомогу різним категоріям населення, серед яких і допомога ВПО, і Православна Церква України (ПЦУ). Одним із показових прикладів є волонтерський хаб "Доброго ранку, ми з Маріуполя", який було створено у 2022 р. Хаб виникає у Дніпрі, *і* його засновниками стали люди, які змушені були залишити Маріуполь. Для багатьох з них це було вже друге переміщення (раніше вони переїхали до Маріуполя з Донецьку). Хаб з перших місяців війни почав функціонувати за підтримки Донецької єпархії ПЦУ й митрополита Донецького і Маріупольського Сергія. Важливо, що люди не просто самоорганізувалися, а зробили це навколо церковного середовища. Напрями допомоги на основі цього хабу – різноманітні: забезпечення житлом, продуктами та речами першої необхідності, психологічна та медична допомога. Особливістю цього кейсу є те, що тут самі ВПО почали відігравати активну роль в допомозі іншим переселенцям, що було відзначено під час візиту митрополита Епіфанія [4]. Можна сказати, що це приклад зміни традиційної моделі допомоги, а саме: перехід від схеми "Церква допомагає людям у потребі" до "Церковний простір перетворюється на площадку для самоорганізації громадянського суспільства".

Одні з найефективніших кейсів мережевої моделі гуманітарних хабів продемонстрували протестантські громади. Всеукраїнський союз церков євангельських християн-баптистів об'єднує численні локальні громади в

Україні, що дозволяє допомагати ВПО в усіх регіонах. Так, баптистами була створена мережа "Центрів турботи" (We Care Centers), яка наразі охоплює шістнадцять українських міст у різних регіонах країни (Львів, Харків, Івано-Франківськ, Ужгород, Херсон та ін.) та понад сто церков [7]. Прикметно, що напрямками діяльності тут є не лише надання різного виду допомоги та просвітницька діяльність, а й поїздки у гарячі точки з метою гуманітарної допомоги та евакуації. Допомога ВПО проголошується тут одним із пріоритетів. Крім цього, мережа демонструє приклад ефективної взаємодії між церковними та світськими структурами, залучаючи до співпраці місцеву владу. Важливими учасниками у процесі допомоги є також міжнародні партнери.

Добре ілюструє особливості протестантської моделі соціального служіння Київська церква "Еммануїл" (євангельська громада), яка традиційно тісно співпрацює з міжнародними партнерами (насамперед закордонними християнськими організаціями) та стає точкою гуманітарної логістики з можливістю накопичення ресурсів з їх подальшим розподілом. Це приклад того, як парафії стають координаторами гуманітарних потоків. Завдяки цьому допомога може бути масштабною. Так, станом на липень 2026 р. констатовано, що з початку повномасштабного вторгнення допомогу отримали близько 50 тис. вимушених переселенців [8]. Церковна громада тут стає ядром довготривалої підтримки для переселенців та їхніх родин. При цьому забезпечуються не лише першочергові потреби, а й, наприклад, оплачуються хірургічні операції, а напрямок допомоги "Тепла зима" спрямований на встановлення "буржуйок" або твердопаливних котлів тощо.

Отже, жодна з християнських конфесій не лишилася осторонь допомоги людям, які втратили житло й змушені були переїжджати в інші міста чи регіони України. В той само час кожна деномінація має особливості організації такої допомоги.

Висновки та перспективи дослідження. Проведений аналіз дозволяє констатувати суттєві трансформації функцій парафіяльних спільнот усіх деномінацій у часи російсько-української війни. Якщо раніше парафії були насамперед просторами богослужбового життя, то зараз вони, окрім цього, часто стали виконувати функції соціальної інфраструктури: стали місцями проживання для ВПО, центрами психологічної, медичної та юридичної підтримки, місцями розподілу товарів першої необхідності. Це дозволяє говорити про парафії як гуманітарні хаби, що надають підтримку та допомогу. При цьому немає єдиної моделі реалізації такого гуманітарного хабу, оскільки кожна церковна громада має власні традиції, пріоритети, ресурси тощо. Водночас можна виокремити дві спільних для всіх риси: перехід від одноразових акцій до системної моделі допомоги та перехід від традиційної благодійності до моделі дияконії як комплексної гуманітарної допомоги. Подолання наслідків травматичного досвіду передбачає не лише задоволення необхідних потреб, але також духовну підтримку й інтеграцію у спільноту, тому усі враховують ризик того, що ВПО (особливо в перший період після переїзду) можуть перебувати у соціальній ізоляції, й допомагають їм швидше інтегрувалися у спільноти. З цією метою проводяться спільні свята, ігри, просвітницькі заходи тощо, орієнтовані як на дітей, так і на дорослих. Важливим аспектом є також формування мережі ініціатив, які можуть охоплювати різні єпархії (у традиційних церквах) та обласні об'єднання/союзи (у протестантських громадах), закордонних донорів, взаємодію зі світськими інститутами тощо. Прикладами такої ефективної взаємодії на горизонтальному і вертикальному рівнях є *:* мережа "Карітас" при Українській греко-католицькій церкві, "Центри турботи" Всеукраїнського союзу церков євангельських християн-баптистів та

ін. Загалом найбільше до формування мережевої структури допомоги схильні протестантські громади, які зазвичай тісно співпрацюють із закордонними благодійними організаціями, що дозволяє забезпечувати масштабну підтримку ВПО й при потребі швидко перерозподіляти ресурси. Ще одна ефективна модель взаємопідтримки спрямована на взаємне залучення, коли самі ВПО стають не лише отримувачами, а й активними надавачами допомоги. Це кейс дніпровського волонтерського хабу "Доброго ранку, ми з Маріуполя", який функціонує у тісній співпраці з Донецькою єпархією ПЦУ. Важливою особливістю трансформації парафій є й те, що церковні громади стають місцем взаємодії духовенства, волонтерів, мирян, представників міжнародних організацій, місцевих органів влади. Це демонструє новий рівень суспільної солідарності.

Проведене дослідження засвідчує, що український досвід збагачує глобальний науковий дискурс щодо функціонування релігійно-орієнтованих організацій (FBOs) у кризових ситуаціях. Трансформація парафій у гуманітарні хаби демонструє унікальний синтез релігійної мотивації, інституційного партнерства зі світською владою та високої адаптивності до екстремальних умов війни.

Можна стверджувати, що в умовах війни Україна вже напрацювала ефективні стратегії інтеграції парафій у більш широкий соціальний контекст, демонструючи конкретні моделі практичної допомоги різних типів, формуючи новий тип церковної присутності у суспільстві. Це потребує детального аналізу кейсів конкретної деномінації, порівнянні українського досвіду з досвідом інших країн тощо.

Перспективи подальших досліджень можуть полягати у поглибленому порівнянні виявлених моделей парафіяльних гуманітарних хабів з урахуванням конфесійної специфіки, регіональних умов та характеру взаємодії з державними й громадськими інституціями. Окремого вивчення потребує довгострокова ефективність таких ініціатив після завершення гострої фази гуманітарної кризи, зокрема їхній вплив на соціальну інтеграцію внутрішньо переміщених осіб та розвиток локальних спільнот. Перспективним також є дослідження трансформації самого розуміння соціального служіння церков у контексті війни та його переходу від благодійної допомоги до комплексної моделі суспільної взаємодії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуманітарна діяльність. Карітас Стрий. URL: https://caritasstryi.org.ua/diyalnist/gumanitarna-diyalnist/ (дата звернення: 20.09.2026).

2. Дідух Р. Парафія як платформа соціальної діяльності Православної Церкви України: реалії та перспективи. *Труди Київської Духовної Академії.* 2024. № 24 (196). С. 49–68.

3. Мазур Л. Від екстреного реагування до довгострокових рішень: Карітас України розширює Emergency Appeal. *Благодійний фонд "Карітас України":* офіційний сайт. 01.07.2026. URL: https://caritas.ua/vid-ekstrenogo-reaguvannya-do-dovgostrokovyh-rishen-karitas-ukrayiny-rozshyryuye-emergency-appeal/ (дата звернення: 20.09.2026).

4. Предстоятель у Дніпрі навідав волонтерський хаб. *Православна Церква України.* 26.10.2023. URL: https://www.pomisna.info/uk/vsi-novyny/predstoyatel-u-dnipri-navidav-volonterskyj-hab/?utm_source (дата звернення: 20.09.2026).

5. "Руки Ісуса": як львівська парафія допомагає внутрішньо переміщеним українцям і людям у потребі. *Благодійний фонд "Карітас Львів УГКЦ".* 27.05.2024. URL: https://caritas-lviv.org/2024/05/27/ruki-isusa-yak-lvivska-parafiya-dopomagaye-vnutrishno-peremishhenim-ukrayintsyam-i-lyudyam-u-potrebi/ (дата звернення: 20.09.2026).

6. Суспільство, держава і церква: виклики в часі війни: збірник тез наукової конференції (м. Хмельницький, 24–25 квітня 2025 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2025. 76 с.

7. Центр допомоги. *Українська баптистська теологічна семінарія*. URL: https://ubts.edu.ua/czentr-dopomogy/?utm_source (дата звернення: 20.09.2026).

8. Що ми робимо. *CBN Emmanuil.* URL: https://ob.emmanuil.cbn.org/what_we_do?utm_source/ (дата звернення: 20.09.2026).

9. Elliott M. R. Best Practices in Protestant Aid for Ukrainian Refugees: 2022. *Occasional Papers on Religion in Eastern Europe*. 2022. Vol. 42. № 7. Art. 5. URL: https://digitalcommons.georgefox.edu/ree/vol42/iss7/5/?utm_source. DOI: 10.55221/2693-2148.2378 (дата звернення: 20.09.2026).

10. Nagel A.-K. “I Was a Stranger and You Welcomed Me”. The Role of Religion and Faith-Based Organizations in Refugee Accommodation. *Interdisciplinary Journal for Religion and Transformation in Contemporary Society*. 2023. Vol. 9. № 1. P. 251–275.

11. Nawyn S. J. Faith, Ethnicity, and Culture in Refugee Resettlement. *American Behavioral Scientist.* 2006. Vol. 49. № 11. P. 1509–1527.

12. Perelli-Harris B., Zavisca J., Levchuk N., Gerber T. Internal Displacement and Subjective Well-Being: The Case of Ukraine. *Social Forces*. 2024. Vol. 102. № 3. P. 1157–1179.

13. Разумков-центр. Українське суспільство, держава і церква під час війни. Церковно-релігійна ситуація в Україні – 2025: інформаційні матеріали. Київ, 2025. 125 с. URL: https://razumkov.org.ua/images/2026/03/01/2025-Religion-UKR.pdf (дата звернення: 20.09.2026).

14. Snyder S. Un/settling Angels: Faith-Based Organizations and Asylum-Seeking in the UK. *Journal of Refugee Studies*. 2011. Vol. 24. № 3. P. 565–585.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Humanitarna diialnist. [Humanitarian Activities]. *Karitas Stryi.* URL: https://caritasstryi.org.ua/diyalnist/gumanitarna-diyalnist/ (last accessed: 20.09.2026) (in Ukrainian).

2. Didukh, R. (2024). Parafiia yak platforma sotsialnoi diialnosti Pravoslavnoi Tserkvy Ukrainy: realii ta perspektyvy. [Parish as a Platform for the Social Activity of the Orthodox Church of Ukraine: Realities and Prospects]. *Trudy Kyivskoi Dukhovnoi Akademii*. № 24 (196). S. 49–68 (in Ukrainian).

3. Mazur, L. (2026). Vid ekstrenoho reahuvannia do dovhostrokovykh rishen: Karitas Ukrainy rozshyriuie Emergency Appeal. [From Emergency Response to Long-Term Solutions: Caritas Ukraine Expands Emergency Appeal]. *Blahodiinyi fond "Karitas Ukrainy": ofitsiinyi sait.* 01.07.2026. URL: https://caritas.ua/vid-ekstrenogo-reaguvannya-do-dovgostrokovyh-rishen-karitas-ukrayiny-rozshyryuye-emergency-appeal/ (last accessed: 20.09.2026) (in Ukrainian).

4. Predstoiatel u Dnipri navidav volonterskyi khab. [The Primate Visited a Volunteer Hub in Dnipro]. *Pravoslavna Tserkva Ukrainy.* 26.10.2023. URL: https://www.pomisna.info/uk/vsi-novyny/predstoyatel-u-dnipri-navidav-volonterskyj-hab/?utm_source (last accessed: 20.09.2026) (in Ukrainian).

5. "Ruky Isusa": yak lvivska parafiia dopomahaie vnutrishno peremishchenym ukraintsiam i liudiam u potrebi. [“Hands of Jesus”: How a Lviv Parish Helps Internally Displaced Ukrainians and People in Need]. *Blahodiinyi fond "Karitas Lviv UHKTs".* 27.05.2024. URL: https://caritas-lviv.org/2024/05/27/ruki-isusa-yak-lvivska-parafiya-dopomagaye-vnutrishno-peremishhenim-ukrayintsyam-i-lyudyam-u-potrebi/ (last accessed: 20.09.2026) (in Ukrainian).

6. Suspilstvo, derzhava i tserkva: vyklyky v chasi viiny. [Society, State and Church: Challenges during Wartime]: zbirnyk tez naukovoi konferentsii (m. Khmelnytskyi, 24–25 kvitnia 2025 roku). Khmelnytskyi: Khmelnytskyi universytet upravlinnia ta prava imeni Leonida Yuzkova (in Ukrainian).

7. Tsentr dopomohy. [Assistance Centre]. *Ukrainska baptystska teolohichna seminariia*. URL: https://ubts.edu.ua/czentr-dopomogy/?utm_source (last accessed: 20.09.2026) (in Ukrainian).

8. Shcho my robymo. [What We Do]. *CBN Emmanuil*. URL: https://ob.emmanuil.cbn.org/what_we_do?utm_source/ (last accessed: 20.09.2026) (in Ukrainian).

9. Elliott, M. R. (2022). Best Practices in Protestant Aid for Ukrainian Refugees: 2022. *Occasional Papers on Religion in Eastern Europe*. Vol. 42. № 7. Art. 5. URL: https://digitalcommons.georgefox.edu/ree/vol42/iss7/5/?utm_source. DOI: 10.55221/2693-2148.2378 (last accessed: 20.09.2026) (in English).

10. Nagel, A.-K. (2023). "I Was a Stranger and You Welcomed Me". The Role of Religion and Faith-Based Organizations in Refugee Accommodation. *Interdisciplinary Journal for Religion and Transformation in Contemporary Society*. Vol. 9. № 1. P. 251–275 (in English).

11. Nawyn, S. J. (2006). Faith, Ethnicity, and Culture in Refugee Resettlement. *American Behavioral Scientist*. Vol. 49. № 11. P. 1509–1527 (in English).

12. Perelli-Harris, B., Zavisca, J., Levchuk, N., Gerber, T. (2024). Internal Displacement and Subjective Well-Being: The Case of Ukraine. *Social Forces*. Vol. 102. № 3. P. 1157–1179 (in English).

13. Razumkov Centre. (2025). Ukrainske suspilstvo, derzhava i tserkva pid chas viiny. Tserkovno-relihiina sytuatsiia v Ukraini – 2025. [Ukrainian Society, State and Church during the War. Church and Religious Situation in Ukraine – 2025]: informatsiini materialy. Kyiv. URL: https://razumkov.org.ua/images/2026/03/01/2025-Religion-UKR.pdf (last accessed: 20.09.2026) (in Ukrainian).

14. Snyder, S. (2011). Un/settling Angels: Faith-Based Organizations and Asylum-Seeking in the UK. *Journal of Refugee Studies*. Vol. 24. № 3. P. 565–585 (in English).

Receive: August 22, 2026
Accepted: September 12, 2026